

DE CONSEQUENTIES VAN DE NIEUWE WET OP DE VOORLOPIGE HECHTENIS VOOR DE GRIFFIE*

Johan Willems**

Wanneer men de Wet op de Voorlopige Hechtenis van 20 juli 1990 vergelijkt met deze van 13 maart 1973 en 20 april 1874 valt het onmiddellijk op dat men in het bijzonder aan de griffier heeft gedacht. Er zijn een hele reeks bijkomende verplichtingen aan hem toevertrouwd. Hierna zullen ze gemakshalve in vier categorieën worden ingedeeld.

1. Het maken en bijhouden van eensluidende afschriften van de dossiers met aangehouden

Het doel van deze verplichting is waarschijnlijk om een werkdossier te hebben als het origineel dossier is neergelegd ter griffie van de raadkamer of elders, ofwel om het ter inzage te houden van de aangehoudene die zijn dossier wil inkijken voor de verschijning voor de raadkamer of elders.

Er werden reeds vanaf de maand november door de hoofdgriffier een drietal bedienden – eerst werkend met 2, later met kopieermachines – voorlopig toegevoegd aan de onderzoekskabinetten teneinde op 1 december 1990, bij de invoeging van de nieuwe wet, voldoende voorbereid te zijn.

Dit doel is echter niet gehaald, en dit om verschillende redenen:

- de dossiers waren niet ter beschikking omdat ze waren neergelegd ter raadkamer, Kamer van Inbeschuldigingstelling of elders, of waren overgemaakt aan de Procureur des Konings teneinde hem in staat te stellen zijn vorderingen op te stellen;

- de reeds gemaakte afschriften waren na verloop van enkele dagen niet meer conform aan de originele dossiers door de toevoeging van navolgende P.V.'s en andere stukken; de wet bepaalt immers dat het over eensluidende afschriften moet gaan.

Zeker, het probleem is niet zo nijpend omdat in de Circulaire van de Procureur-Generaal staat dat de vraag om een afschrift aan de heer Procureur des Konings moet worden gericht en dat niet automatisch moet worden overgegaan tot het maken van afschriften van de dossiers. Maar er blijft, hoe dan ook, een groot gebrek aan bijkomende middelen en bijkomende bedienden om deze verplichting, die in sommige gevallen toch zal moeten vervuld worden, te verrichten.

* Tekst van de Mededeling gedaan in het kader van de Belgisch Luxemburgse Unie voor Strafrecht en naar aanleiding van de vergadering over 'De Nieuwe Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige Hechtenis' op 13 december 1990 in het Hof van Beroep op het Paleis van Justitie te Brussel.

** Griffier bij de Onderzoeksrechter te Brussel.

2. Veranderingen in de termijnen van verschijning voor de raadkamer, de kamer van inbeschuldigingstelling en het Hof van Cassatie

Het dossier moet ter raadkamer liggen vóór de eerste verschijning van de verdachte, binnen de vijf dagen na de aanhouding, en wel één dag vóór de verschijning. In concrete gevallen kan het echter voorkomen dat die vijf dagen in feite maar twee dagen zijn. Neem het voorbeeld dat iemand is aangehouden op woensdagavond 20 uur. Het dossier moet ter inzage liggen op de griffie van de Raadkamer op donderdag vanaf 9 uur. Wat zal er gebeuren als er in de volgende dagen nog een tweede en/of derde verdachte wordt aangehouden? Het dossier kan dus geruime tijd niet beschikbaar zijn. Wat moet er worden gedaan als de eerste verdachte beroep aantekent en het dossier *onverwijld* moet worden overgemaakt aan de kamer van inbeschuldigingstelling? De tweede en/of derde verdachte moeten dan nog voor de Raadkamer verschijnen en zij moeten toch ook de kans hebben om hun dossier in te kijken!

Vanaf het ogenblik dat er sprake is van verschillende aangehouden en in éénzelfde dossier, die, tot overmaat van ramp, op verschillende data onder aanhoudingsmandaat zijn geplaatst en elk op hun beurt beroep aantekenen en zich daarna eventueel ook nog in verbreking voorzien, wordt het voor de griffier haast onmogelijk om het dossier ter beschikking te stellen van al wie het moet kunnen inkijken. Bij volumineuze dossiers, waarvan om een of andere reden, toch ook afschriften zullen moeten worden gemaakt, staat de griffier werkelijk voor een onmogelijke opdracht. De wet zal waarschijnlijk – maar het is nog veel te vroeg om daar nu al toe te kunnen besluiten – alleen prima werken zolang er maar één gehechte per dossier is.

Er zouden vele mogelijke problemen kunnen worden opgevangen als er meer uitwisseling van gegevens zou komen tussen het hof van beroep, de raadkamer en het kabinet van de onderzoeksrechter. Wanneer b.v. een arrest wordt gevelde door de kamer van inbeschuldigingstelling zou enerzijds onmiddellijk de griffier van de onderzoeksrechter moeten worden verwittigd zodat deze laatste de nieuwe datum van neerlegging voor de raadkamer kan berekenen, en anderzijds de griffier van de raadkamer zodat deze de rol voor de zitting tijdig kan samenstellen. Tevens zou deze werkwijze de inwendige controle tussen de raadkamer en het kabinet van de onderzoeksrechter ten goede komen.

Ingevolge de Wetten van 1973 en 1974 kon de griffier, bij de verzending van het dossier naar de kamer van inbeschuldigingstelling, op het dossier de datum vermelden voor de volgende zitting van de raadkamer. Onder de Wet van 20 juli 1990 kan de griffier echter geen enkele datum meer op voorhand berekenen. De beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling kan immers de termijnen schorsen zonder dat de griffier van het kabinet van de onderzoeksrechter evenals deze van de raadkamer daar iets van weten. Zij kunnen nog slechts geduldig wachten, zoals de beoefenaren van de edele duivensport, totdat het dossier terug opdaagt.

Hierbij mag geenszins uit het oog worden verloren dat de mogelijke andere gehechten in een bepaald dossier ondertussen misschien voor de raadkamer moeten verschijnen en dit op basis van een gekopieerd dossier waar misschien meer stukken in zitten dan in het origineel. Want ondertussen kunnen nieuwe P.V.'s en andere stukken binnen zijn gekomen die men niet aan het originele dossier heeft

kunnen toevoegen omdat het op de griffie van het hof van beroep lag. Ik kan nog meer problemen aanhalen die zich mogelijk in dat verband stellen maar ik wil u de nachtmerries van een griffier besparen. Overigens werd er al in de maand november door de hoofdgriffier een schriftelijke vraag gesteld aan het hof van beroep aangaande de doorstroming van gegevens, maar tot op heden is deze vraag nog niet beantwoord. Ik hoop dat die er toch eens van komt.

Er zijn daarenboven nog de voorzieningen in cassatie die op de berekening van de termijnen ook een niet onaanzienlijke invloed zullen hebben, vooral als, in geval van cassatie, de zaak naar een ander hof van beroep wordt verwezen. Wat zal er dan gebeuren als het dossier bij de terugzending van de kamer van inbeschuldigingstelling naar de procureur des Konings of naar de onderzoeksrechter een beetje te lang onderweg blijft of per vergissing naar een andere rechtbank wordt gezonden? Men mag immers niet vergeten dat de griffier vanaf de datum van het arrest slechts over 7 dagen beschikt (zon- en feestdagen inbegrepen) om het dossier terug ter raadkamer neer te leggen. En ook moet men voor ogen houden dat de griffier van de onderzoeksrechter geen weet heeft van de datum van het arrest, zolang hij het dossier niet heeft teruggekregen.

3. Alternatieve maatregelen

De griffier zal hier alle beschikkingen moeten bijhouden en er een lijst van moeten aanleggen om de datum van een eventuele verlenging in 't oog te kunnen houden. Het dossier kan immers niet ter beschikking zijn op het ogenblik van de herziening, verlenging e.d.; de betrokken beslissingen kunnen immers te allen tijde, en door verschillende gerechtelijke instanties, worden genomen. En wat zal er gebeuren tijdens het gerechtelijk verlof? Maar goed, het werken met alternatieven is iets totaal nieuws en het is thans nog te vroeg om er een oordeel over te kunnen uitspreken.

4. Samenvattende verhoren

Men kan nu reeds stellen dat deze verhoren veel van de kostbare tijd in beslag zullen nemen. Ze moeten gebeuren in de 10 dagen vóór de verschijning voor de raadkamer met aftrek van de dagen waarop de verdachte zijn dossier kan inkijken en het dossier ter beschikking moet liggen voor de raadkamer. Ook in de periode voorafgaand aan de verschijning voor de kamer van inbeschuldigingstelling zijn zulke verhoren mogelijk. Maar de griffier heeft, zoals hierboven reeds werd aangegeven, geen weet van de data waarop die mogelijk doorgaan. Daarenboven mag men niet vergeten dat in een kabinet van een onderzoeksrechter er momenteel doorgaans ongeveer een 40-tal aangehouden en op de lijst staan die minstens éénmaal per maand voor de raadkamer moeten verschijnen. En dan hebben we 't nog niet over hun mogelijke verschijning voor de kamer van inbeschuldigingstelling e.a.

Het is dus verre van denkbeeldig dat een groot deel van de tijd aan deze verhoren zal gespendeerd worden, te meer daar gehechten, al was het maar om eens

een luchtje te scheppen of om eens zijn cel te mogen verlaten, zullen vragen om een samenvattend verhoor.

Tot slot nog een paar bijkomende overwegingen.

Men kan gerust stellen dat vroeger de griffier ongeveer 1/4 van zijn tijd besteedde aan de dossiers van gehechte verdachten en 3/4 aan de andere dossiers. Want – men zou het haast vergeten – die zijn er ook nog, naast nog andere werkzaamheden. En soms zijn met deze andere dossiers ook grote belangen gemoeid en mag er evenmin worden getalmd.

Door de bijkomende taken, die uit de nieuwe wet voortvloeien, zal dat 1/4 al vlug aanzwellen tot 3/4. Dat maakt dat de griffier voor 150% zal moeten werken en misschien nog meer avonden en/of nachten ten paleize zal moeten doorbrengen. Op termijn is dit niet houdbaar.

Men mag ook niet vergeten dat te Brussel aan Nederlandstalige kant de kabinetten om de drie weken met de permanente dienst zijn belast. Dan is het beslist uitgesloten om samenvattende verhoren te plannen. Men kan immers elk ogenblik weggeroepen worden, of er moeten dringend aanhoudingen worden verricht, of er moeten nog andere uit de dienst voortvloeiende taken verricht worden. Waarmee ik niet wil beweren dat de situatie aan Franstalige kant rooskleuriger zou zijn.

In heel mijn uiteenzetting is ten slotte nog met geen woord gerept over vakantie of verlof. Hoe het dan moet met de noodzakelijke vervangingen weet niemand. In de vakantieperiode is het verre van uitzonderlijk dat één griffier vier kabinetten moet bedienen met al de hierboven aangehaalde mogelijke moeilijkheden.

Ten slotte is er dan nog het 'geschenkje' van de mogelijke boete van 50 fr., waarvan, volgens de circulaire van de Procureur-Generaal, vooral een psychologisch effect moet verwacht worden. Ik meen dat de griffiers dat effect best kunnen missen want de wet schrikt op zichzelf al voldoende af.

Kortom, het zou ten zeerste gewenst zijn dat de invoering van deze wet gepaard was gegaan met de toewijzing van de meest noodzakelijke middelen en mensen. Ook deze die reeds twee jaar geleden werden beloofd.

Waarvan akte.